

ANDREIDES GÁBOR

A MAGYAR-ROMÁN VÁLOGATOTT LABDARÚGÓ-MÉRKŐZÉSEK TÖRTÉNETE

1931–2013*

Jules Rimet-nek, a FIFA harmadik elnökének határozott meggyőződése volt, hogy a sport a nemzetek közötti megbékélés kiváló eszköze. Az is bizonyos, hogy az országok közötti futballmérkőzések mindig is különleges jelentőségűek voltak. Nem volt ez másképpen a magyar–román válogatott találkozók esetében sem. A két ország között minden eddig lejátszott meccs nagy jelentőséggel bírt. Kiemelkedő súlyú volt már az első, 1936-ban, Bukarestben megrendezett hivatalos válogatott találkozó is, szomorú aktualitása miatt vált fontossá a 2009-ben Budapesten megrendezett barátságos mérkőzés, végül pedig ismét nagy tétje volt a 2013-ban előbb a magyar, majd a román fővárosban megrendezett kétszer kilencven percnél is.

Közismert, hogy Magyarország és Románia történelme ezer szállal kapcsolódik egymáshoz, és nincs ez másképpen a labdarúgás tekintetében sem. A huszadik század elején rohamosan elterjedt és már akkor is hatalmas népszerűségnek örvendő új sportág, a *football* olyan bajnokokat nevelt, olyan futballistákat, kiknek játéka miatt megteltek a magyar és a román stadionok egyaránt: *Barátky Gyula* (Iuliu Baratky), *Sárvári (Spielmann) Ferenc* (Francisc Spielmann), *Bodola Gyula* (Iuliu Bodola) kitűnő és köztiszteletben álló labdarúgók voltak, akik mindkét nemzeti válogatottban sikerrel szerepeltek, kiknek sporttemberi teljesítménye előtt a magyar és a román közönség egyaránt tisztelettel adózik. Mind a mai napig a régmúlt nagy bajnokaihoz hasonlóan népszerű és elismert az egykor mindkét ország nemzeti válogatottját is irányító aradi születésű mester, *Jenei Imre* (Emerich Jenei) is. A román és az európai labdarúgás jól csengő nevei *Dembróvszky Imre* (Emerich Dembroschi), *Böölöni László* (Ladislau Böölöni), *Selymes Tibor* (Tibor Selymes), akik ugyan nem játszottak a magyar válogatott ellenében, de hatalmas mértékben segí-

* A tanulmány részét képezi a *Történelem a pályán* című projektnek, melyet a Balassi Intézet – Bukaresti Magyar Intézet kezdeményezésére a Diákközéletért Alapítvánnyal és a Magyar Sportmúzeummal közösen valósult meg a 2014. évi világbajnoki selejtezőmérkőzésekhez kapcsolódóan 2013-ban. A projektet a Nemzeti Sportközpontok, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkársága, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet (MaNDA), az MTVA, az Országos Széchényi Könyvtár, az Agerpres és a Radio Románia támogatta.

tették a román labdarúgás fejlődését. A nagybányai *Vasile Miriuț*at pedig – aki mindmáig az egyetlen román nemzetiségű labdarúgó, aki bemutatkozott a magyar nemzeti tizenegyben – nagy tiszteletben tartja egykori klubcsapata, a Ferencváros és a magyar szurkolók.

Az első találkozők a két válogatott között

Az első országok közötti találkozót a professzionalizmus¹ útjára tért Magyarország amatőr válogatottja játszotta Romániával 1931. október 4-én. A magyar lapok már ekkor is – a nagyválogatott Ausztria elleni hagyományosan fontos aktuális mérkőzése ellenére – érthetően nagy figyelmet szenteltek a találkozőnak: „Az elszakított Erdély futballistái vasárnap délután első ízben mutatkoznak be Budapesten. A magyar-osztrák mérkőzés előtt sorra kerülő magyar-román amatőr mérkőzésen ugyanis Románia csapatában egy román játékos szerepel, míg a többi erdélyi magyar fiú. A két tartalékkal együtt összesen tizenhárom játékos érkezett a mérkőzésre, s ezek közül mindössze kettő román.”² Az MTK budapesti stadionjában, húszezer néző előtt pályára lépő román válogatott összeállításában valóban csak elvétve lehetett román nemzetiségű labdarúgót találni. Ugyanis a román futball bölcsőjét, és sokáig az egyetlen utánpótlásbázisát tulajdonképpen a közép-európai labdarúgó iskolához tartozó Erdély jelentette. Az első meccset a magyar „B” válogatott Déri Károly két, valamint Szaniszló Zoltán és Engelhardt (Eöry) Mihály góljaival 4:0 arányban megnyerte.³

A következő, még mindig nem hivatalos mérkőzésre két évvel később Bukarestben került sor. E találkoző megszervezésére nem kis nehézségek árán került sor, ráadásul sportdiplomáciai bonyodalmak is felleptek Magyarországnak és Románia között. Hiszen ahogy *Az Újság* című budapesti lap beszámolt róla: „Az Amatőr Európa Kupa mérkőzéseinek lebonyolításában nem tudnak olyan rendet tartani, mint az Európa Kupában, mert a másodszor kiírt Európa Kupáért már 1931 tavaszán kezdődtek meg a küzdelmek, amelyeket azonban még most, tehát harmadik éve sem tudtak befejezni, mert a két fordulóban lejátszandó 12 mérkőzés közül kettőnek az eldőntése (román–magyar és csehszlovák–magyar) még mindig késik. A román–magyar revánsmeccs elhalasztásában egy kis sportpolitika játszott közre. Az előző év tavaszán ugyanis a magyar tornászok kolozsvári bemutatkozását a román hatóságok letiltották, ami azt vonta maga után, hogy az OTT [Országos Testnevelési Tanács⁴] az akkoriban esedékes román–magyar kupameccset sem engedélyezte lejátszani, de mire a rendeletét az MLSZ [Magyar Labdarúgók Szövetsége] intervenciójára a mérkőzés előtti utolsó napokban visszavonta, Bukarestben a meccs megrendezését már nem tudták előkészíteni, és így az el is maradt. A román futballszövetség erre a Kupa bizottsághoz fellebbezett,

magának követelvén, küzdelem nélkül, a mérkőzés két pontját, de a bizottság előtt az MLSZ is olyan sikeresen védte meg a maga igazát, hogy az a mérkőzés lejátssága mellett döntött. A béke különben a magyar és a román sport között azóta az egész vonalon helyreállt, és így remélhető, hogy a Bukarestben szeptember 24-én lejátssandó mérkőzés a magyar–román sportbéke újabb ünnepi megnyilatkozása lesz.”⁵

A román fővárosban megrendezett találkozóra kilátogató tizenkétezer néző öt román – Grațian Sepi négyszer, míg Silviu Bindea egyszer volt eredményes – gólt láthatott, amire a magyar amatőr válogatott Keszei találatával próbált válaszolni. A román csapat tehát visszavágott Magyarországra „B” válogatottjának az Amatőr Európa Kupában.⁶

Három évvel később, 1936. október 4-én szintén a román fővárosban rendezték meg az első, hivatalos barátságos mérkőzést a két ország válogatottjai között. Ám ennek a találkozóknak az előkészítése sem volt mentes problémáktól, izgalmaktól. „A román–magyar sportérintkezés – szól az OTT közleménye – éveken keresztül szünetelt.” Csak 1936 májusában sikerült az OTT-nek és a román sportfőhatóságnak (*Oficiul de Educație a Tineretului Român* – a továbbiakban román rövidítéssel OETR) rendeznie a vitás kérdéseket, a két nemzet sportérintkezését. A magyar–román egyezmény alapfeltétele volt, hogy Romániában magyar sportolók, akár egyéni, akár csapatsport képviselői, csak akkor versenyezhetnek, ha előzetesen megszerzik a román sportfőhatóság engedélyét. Viszont az OTT csak akkor adhatott ki startengedélyt, ha a román sportfőhatóság engedélyét a startengedély kérésekor bemutatták. Ez a megállapodás kivétel nélkül minden sportmérkőzésre vonatkozott, tehát alóla válogatott labdarúgó-mérkőzés sem volt kivétel. Az MLSZ azonban ezt az engedélyt, a román sportfőhatóság hozzájárulását nem mutatta be, így az OTT startengedélyt nem adhatott ki.

Az ügy egyre kínosabb lett, ezért az OTT, pótolni akarván az MLSZ mulasztását, személyesen kereste meg az OETR-t. A megkeresésre azonban azt a választ kapta, hogy az elnök és az alelnök házon, sőt Bukaresten kívül tartózkodnak. Az OTT közleménye világos következtetéssel végződik: „Az MLSZ-nek a Román Labdarúgó Szövetség útján idejében kellett volna jóváhagyásért az OETR-hez fordulnia, ez azonban nem történt meg. Az MLSZ-t még május folyamán tájékoztatta az OTT a román–magyar sportérintkezésben követendő eljárásról: így közölte az MLSZ-szel, hogy a startengedély iránti kérelmek a román engedélyezés egyidejű csatolásával nyújtandók be, és az MLSZ eddig ehhez az eljáráshoz tartotta is magát. A helyzet tehát az, hogy a Magyar Labdarúgók Szövetsége startengedélyt nem kapott, a magyar válogatott labdarúgócsapatnak tehát Bukarestben nem szabad kiállania.”⁷ Amennyiben pedig a válogatott ennek ellenére pályára lép, ha „a Magyar Labdarúgók Szövetsége magatartásával az egyezményt megszegve a békés sportérintkezést ismét fel akarja borítani, ezért a felelősség azokat terheli, akik az egyez-

ménnyel és a fennálló szabályokkal szembehelyezkedtek”.⁸ Az MLSZ ezzel szemben azzal védekezett, hogy a rajtengedély kérése, megítélése szerint, az országok közötti labdarúgó-mérkőzésekre nem vonatkozik.⁹

Az OTT a mérkőzést letiltó véghatározatát a bukaresti magyar követség útján közölte a helyszínen tartózkodó magyar válogatottal és a román sportfőhatósággal. Utóbbit egyúttal arról is tájékoztatta, hogy a magyar-román válogatott-mérkőzés lejátszását a két ország között nehezen megszületett sportegyezmény megszegésének tekintené. Az OTT táviratára az OETR megadta a startengedélyt, a mérkőzés tehát az utolsó utáni percekben szabályosan és akadálytalanul megrendezhetővé vált.

A találkozónapján már déli 12 órakor „valóságos népvándorlás indult meg a főiskolások sporttelepe felé. A gépkocsik hosszú sora mellett a közönség végeláthatatlan tömege hullámozott a stadion felé. A tömeg annyira megnövekedett, hogy újabb csendőrcsapatokkal kellett gondoskodni, hogy fenn tudják tartani a rendet.”¹⁰ Az érdeklődés hatalmas volt. A jegyeket a mérkőzést megelőző héten szinte az első percekben elkapkodták. „A sajtópáholyban is igen nagy volt a közönség. Olyan hírlaptudósítók is megjelentek a mérkőzésen, akik máskor nem törődtek a sport eseményeivel [...] A román újságírók legszívesebben kiegyeztek volna eldöntetlen és gól nélküli eredményben. Váltig hangoztatták, hogy a közönség legnagyobb része román és csak egyharmad része lehet magyar [...] Három óra harminc perckor futott ki a pályára a magyar csapat. Óriási üdvrivalgás fogadta megjelenését.”¹¹

A bukaresti mérkőzésre¹² különvonatok hozták az erdélyi szurkolókat, akik hosszan és ütemesen biztatták a Bukarestben vendégszereplő magyar csapatot. A magyar válogatott az MTI helyszínen tartózkodó tudósítója szerint „szép és úri játékával teljesen megnyerte a közönség tetszését”.¹³ Gyakran felcsattant a taps a nézőtérén, amikor a magyar játékosok egy-egy nehezebb helyzetben mutatták meg kifinomult tudásukat. A román csapat méltó ellenfél volt. Ha nem cserélik ki David kapust a második félidőre, az eredmény másképpen alakulhatott volna. A magyar csapat az első félidőben lánghán játszott, és a második félidőben is csak akkor mutatta meg igazi tudását, amikor már komoly veszedelemben forgott a győzelme. A vezetést Bindea 22. percben rúgott góljával megszerző Romániának a második félidő 65. percében először Lázár Gyula válaszolt, majd a 83. percben „Toldi a felpályánál kapta meg a labdát, egymás után rázta le magáról a védőjátékosokat, pompás driblikkel ment előre, és aztán 18-20 méterről irtóztatós erővel küldte a labdát a román kapura. A kapus megfogta, de benne érezte Toldi irtóztatós erejét, a labda kicsúszott a kezéből és berepült a kapuba. 2:1.”¹⁴ Ami pedig a szomszéd nemzetek válogatottjainak összecsapásaikor szokásos *botránny*t illeti, ez a mérkőzés sem múlt el esemény nélkül, ám kétségtelen az *incidens* súlyossága összehasonlíthatatlan napjaink stadionokban tapasztalható eseményeivel: „a

bukaresti magyar–román mérkőzés második félidejének végén egy párna repült be a pályára. A játékvezető a párnát egyszerűen kivetette.”¹⁵

Három évvel később, 1939. október 22-én ismét Bukarestben, az ANEF (*Academia Națională de Educație Fizică*) Stadionban találkozott a két együttes.¹⁶ Ez volt a magyar labdarúgó-válogatott 221. nemzetközi mérkőzése, amelyet a helyszínen tekintett meg Bárdossy László, a bukaresti magyar követ is. Ginzer Dániel szövetségi kapitány csapata Tóth (III) Mátyás¹⁷ 76. percben lőtt góljával megszerezte ugyan a vezetést, de a román csapat alig két percre rá Sárvári (Spielmann) Ferenc találatával kiegyenlített. Az így kialakult eredmény később sem változott.

A magyar sportsajtó nem bánt kesztyűs kézzel Magyarország legjobb labdarúgóival: „Jelenlegi játékfelfogásunkkal úgy festünk, mint a pompás műúton rohanó áramvonalas autók között baktató ló vontatta postakocsi. Ameddig ki nem szállunk a kényelmes, szemre szép delizsanzból [postakocsiból], vagyis ameddig görcsösen ragaszkodunk kiöregedett ex csillagjainkhoz, addig az ilyen bukaresti 1:1-es eredményeknek is örülnünk kell. Legutóbb azt hirdettük hasábjainkon, hogy tanuljunk meg futballozni, mert éljáterkosainknak a legegyszerűbb dolgokról sincs fogalmuk. Toldi nem tud mozgó labdát rögzíteni, Zsengellér támadás közben minduntalan elveszíti a labdát stb. Ezt Bukarestben legalább tízszer megcselekedte. Azt mondtuk: nem tudunk szögletet rúgni. Kincses Bukarestben olyan kornert rúgott, ami után a labda a román kaputól 20 méterre álló Bodola elé szállt.”¹⁸

Általános volt a vélekedés, hogy ismét régi és ismert hibát követte el a válogatott: gólokkal kellett volna győznie, de ezen kilencven perc alatt mint-ha hiányzott volna a csatársor: Sárosi dr.¹⁹ messze klasszisa alul teljesített, öccsét, Sárosi III-at²⁰ tartották a mezőny legjobbjának. A magyar újságok és szakemberek szerint a román válogatott játékosainak technikai tudása ugyan nem érte el a magyar csapat felkészültségét, de sokkal gyorsabbak és határozottabbak voltak. Érthető volt tehát a *Nemzeti Sport* riportérének kívánsága: „Hiszen, ha a labdarúgás pontozásra menne...”²¹ A mérkőzést követő román értékelések közül különösen érdekes a *Romania* című lap véleménye, miszerint „a magyar csapat még nem tudta elsajátítani a modern labdarúgást”,²² illetve megfontolandó kritikát fogalmazott meg az *Universul Sport*, mikor akképpen vélekedett, hogy „a román csapat játékában rendszer volt, a felvonult magyar játékosok ellenben nem alkalmasak a modern játékra”.²³

A harmincas években már javában folyt a vita az új, úgynevezett WM-rendszer hasznosságáról, átvételének és alkalmazásának szükségességéről a magyar labdarúgásban. Magyarországon ugyanis hiába állították föl a húszas évek vége felé – gyaníthatóan az olasz példából tanulva – az edzőképzést, a trénerek még nagyon sokáig szinte kizárólag a technikai elemek tanításával, begyakoroltatásával foglalkoztak, és elhanyagolták az erőnléti, és főleg a taktikai képzéseket. A magyarok averzióit, tartózkodásukat az új,

modern stílussal kapcsolatban, sokan nem értették. Az európai labdarúgás vezetői meg voltak győződve arról, hogy a magyarok tehetségével, játszva meg lehetne tanulni az új stílusú labdarúgást. A WM-rendszer egyik legnagyobb hazai ellenzője a válogatott kiválósága, Sárosi dr. volt. Úgy gondolta, hogy a chapmani rendszer merőben ellenkezik a szellemességekre alapozott, ötletekkel tarkított, a néző szemét-lelkét gyönyörködtető magyar stílussal.²⁴

Ez a mérkőzés is, mint szinte minden magyar-román válogatott találkozót a sporttörténelemben, feszült hangulatban, parázs körülmények között zajlott. A *Népsport* a második világháborút követően az addig lejátszott mérkőzések közül ki is emelte ezt az összecsapást, amelynek egyik *akkordja*: szóadás-üveg repült a tribünről a magyar csapat felé, és „csak a szerencsének köszönhető, hogy a nehéz üveg nem okozott súlyos sérülést”.²⁵ A román válogatott Bodola Gyulát²⁶ már akkor nagyon irigyelte a magyar sportsajtó: „Bodolát – aki magyar gyerek – irigyeljük a románoktól. Nagyon tudnánk mi is használni a brassói származású csatárt.”²⁷ Arra azonban, hogy Bodolát a magyar labdarúgás is *használni* tudja, még egy rövid ideig várni kellett.

Egyre kényesebbé váló külpolitikai helyzetben került sor a két válogatott harmadik hivatalos mérkőzésére. Az immár nyolc hónapja zajló második világháború mind nagyobb nehézségek elé állította az egymással növekvő feszültségű és törekeny viszonyt ápoló két országot. Nem véletlen tehát, hogy a budapesti barátságos összecsapást megelőzően többször is elhangzott a kérés: „A rendkívüli viszonyokra való tekintettel is szeretettel kérjük a vasárnapi válogatott mérkőzésen megjelenő közönségünket, hogy fogadja a román nemzeti válogatott csapatokat magyaros, lovagias és sportszerű vendéglátással, az ellenfélnek kijáró tisztelettel.”²⁸

A magyar sajtó többször is megismételte a labdarúgás miniszteri biztosának,²⁹ dr. Gidófalvy Pálnak³⁰ a szurkolókhöz intézett kérését: „Kérve kérem, szeretettel kérem a nézőközönséget, különösen a rendetlenkedő, sértegető részét arra, hogy buzdítsa csapatát, lelkesítse azt, de ne sértegessen senkit sem, ne izgassa durvaságra a játékosokat, ne kiabáljon sértő, becsmérítő dolgot a játéklevezetőre, és ezáltal ne nehezítse meg súlyos és fontos kötelességének teljesítésében. Remélem, hogy kérő szavam meghallgatásra talál.”³¹

A magyar fél igyekezett minden tőle telhetőt megtenni annak érdekében, hogy a román válogatott magyarországi tartózkodása minden szempontból megfelelő legyen. A szövetség képviselői a magyar-román határra utaztak a román küldöttség fogadására. A mérkőzést megelőzően a bukaresi lapok nagy többsége nem számított román győzelemre. A *Romania* című lap egyenesen úgy fogalmazott, hogy a válogatott győzelme csaknem teljesen kizárt. A *Central* véleménye szerint a budapesti mérkőzés számzerű eredménye eltörpül az esemény erkölcsi fontossága mellett, vagyis a legfontosabb, hogy két egymás mellett élő nép békés sportküzdelmet folytathat egymással.³²

A Ferencváros Üllői úti pályáján 1940. május 19-én megrendezett barátságos Magyarország–Románia mérkőzés³³ a krónikák szerinti legeredményesebb résztvevője az orkánerejű szél volt. A 20 ezer fős nézőközönség és természetesen a labdarúgók nem kis meglepetésére szögletűgást csak úgy lehetett végrehajtani, ha kis földkupaccal megtámasztották a labdát. Szabadrúgásnál pedig a szél gyakran 15-20 méterre is elsodorta a labdát. A széllel és egymással is viaskodó csapatok harmadik barátságos találkozóját a magyar válogatott nyerte, amely Sárosi dr. és Gyetvai László³⁴ góljaival 2:0-ra diadalmaskodott a Románia legjobb labdarúgóival szemben.

Valamivel több mint három hónappal a budapesti mérkőzést követően, a német–olasz döntőbíráskodás 1940. augusztus 30-án Bécsben (második bécsi döntés) visszaadott Magyarországnak 43 ezer km²-nyi területet (2,5 millió lakos) a trianoni békeszerződés miatt elveszített területeiből. Ez tartalmazta a Székelyföldet és Erdély északi részét. Szeptember 4-én arról tájékoztattott az MTI bukaresti tudósítója, hogy „Bodola Gyula és Juhász Gusztáv³⁵ sokszoros román válogatott labdarúgók, akik a Vénuszban [Venus București³⁶] szerepeltek, visszatértek Erdélybe, hogy magyar állampolgárságot kérvényezzenek. Előreláthatólag nagyon sok sportférfi szándékozik visszatérni Erdélybe.”³⁷

„Erdély sportéletében a labdarúgás volt mindig olyan magas színvonalú, hogy erőviszony dolgában vetélkedett Budapesttel”³⁸ – foglalta össze Teleki Pál, a debreceni Bocskai Football Club egykori, Aradon és Temesvárott is futballozó válogatott játékosa, hogy mit nyert a magyar labdarúgás Erdély visszatéréseivel. A magyar labdarúgás 110 éves történetében huszonegy olyan futballistát ismerünk, aki a magyar labdarúgó-válogatotton kívül másik nemzeti tizenegyben is játszott. Közülük tizenheten az egykori Nagy-Magyarország el-, illetve visszacsatolásával váltottak hazát, közülük pedig Barátky Gyula, Bodola Gyula, Kovács Miklós, Perényi József, Sárvári (Spielmann) Ferenc a magyar válogatott ellen is játszottak.³⁹

A válogatottak mérkőzései a második világháborút követően

A világháborút követően nagyon hamar, 1945. szeptember 30-án folytatódtek a magyar–román válogatott összecsapások. A magyar labdarúgó-válogatott ebben az esztendőben a hagyományosnak nevezhető, Ausztria elleni találkozót követően a második nemzetközi mérkőzését a keleti szomszéd Románia ellen játszotta. Szomorú hangulatban indult a találkozó: Zsengellér Gyula, a népszerű „Ábel” egyenesen édesanyja temetéséről érkezett meg a mérkőzés kezdetére a Ferencváros Üllői úti stadionjába. Dr. Gallowich Tibor szövetségi kapitány Szusza Ferenc sérülése miatt változtatni kényszerült a románok elleni kezdőcsapat összeállításán:⁴⁰ „Váratlanul ért a beállítás, de azért nagy

önbizalommal nézek a mérkőzés elé” – nyilatkozta a sérült újpesti középcsatárt helyettesítő huszonhárom éves Hidegkuti Nándor, a Herminamezei AC csatára, akinek ez a találkozó jelentette pályafutása első válogatottságát. Hidegkutihoz hasonlóan először lépett pályára címeres mezben a későbbiekben külföldön nagy karriert befutó 21 éves Nyers István (Újpest) és a 31 éves Sipos Vilmos (FTC). A találkozót, amelyet a díszpályában a helyszínen tekintett meg Szakasits Árpád és Rákosi Mátyás is, a magyar csapat „káprázatos csatárjátékkal” 7:2 arányban fölényesen megnyerte. Az első válogatottságát ünneplő Hidegkuti két, a nagycsapatban szintén először pályára lépett Nyers egy góllal járult hozzá a magyar csapat sikeréhez. Rajtuk kívül Puskás két, Zsengellér és Rudas Ferenc egy-egy góllal voltak eredményesek. A román válogatott góljait Fábián Ferenc és Perényi (Pecsovszky) József lőtték.

Két évvel később a román fővárosban találkoztak a legjobb magyar és román labdarúgók. A közvélemény és szakma ezúttal is győzelmet várt a válogatottól, amelynek Bukarestbe történő elindulása, „kisebb zökkenőktől”⁴¹ eltekintve, problémamentesen megtörtént. Grosics Gyula bemutatkozó nagy mérkőzése volt ez a bukaresti találkozó:⁴² az első húsz percben fergeteges rohamokat vezetett a román válogatott a magyar kapu ellen, vissza akartak fizetni a két évvel korábbi 7:2-ért. A *Fekete Párduc* kapuja azonban bevehetetlennek bizonyult: Grosics mindent kivédett. Később támadásba lendült a magyar csatársor, s a Hidegkuti-Szusza helycserék teljesen megzavarták a román védelmet. A magyar válogatott 3:0-ás győzelmével 1947. október 12-én megnyerte a Balkán-kupát.

A magyar nemzeti válogatott egy évvel később, 1948. június 6-án ismételen a Balkán-kupa küzdelmeiben, de immáron hazai környezetben játszott újra Románia legjobbjával.⁴³ Negyvenötezer szurkoló – köztük dr. Ries István igazságügy-miniszter, MLSZ-elnök, Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter, Hegyi Gyula államtitkár, az OSH (Országos Sporthivatal) vezetője – látogatott ki az újpesti Megyeri úti stadionba a találkozó napján. A keret ezúttal is – Deák Ferencnek, az FTC középcsatárának betegsége (tüdőgyulladás) miatt – az utolsó pillanatban korrigálásra, átalakításra szorult. Mészáros József⁴⁴ ugrott be a helyére. A csapat illetően történő átszervezése és a magyar kapus 19. percben szerzett sérülése, majd 26. percben bekövetkezett cseréje egyáltalán nem befolyásolta a válogatott teljesítményét. A nézők parádés magyar gólokat – összesen kilencet⁴⁵ – láthattak. „A románok a 90 kilós Bonyhádít játszották, csatársorukban mégsem volt átütő erő. Perényi a mérkőzés után nem akarta elhinni, hogy kilenc gólt kaptak. Azon vitázott, hogy csak 7:0-ra nyert a magyar csapat.”⁴⁶

A Megyeri úti mérkőzést követően még abban az évben ismét összecsapott a két válogatott. A magyar sportsajtó ezúttal azonban óva intette a válogatottat, és figyelmeztetett, hogy a soron következő bukaresti kilencven perc nagy valószínűséggel alapvetően különbözik majd a legutolsó találkozótól:

„legutóbb egy fáradt román csapatot kaptunk ellenfélnek. A románok most vissza akarnak vágni a tőlünk elszenvedett két vereségért. Nem kell más, mint részünkről a legkisebb elbizakodottság és máris kellemetlen meglepetésben lehet részünk. A románok kitűnő labdarúgók és a válogatott csapatuk összeállítása most nagyszerűen sikerült. Nincsen tehát semmi okunk valami túlzott derúlásra.”⁴⁷ A bukaresti mérkőzést megelőzően Széll Jenő magyar követ bőséges uzsonnán látta vendégül a válogatottat. A magyar diplomata is megerősítette, hogy a vendéglátók számára rendkívüli jelentőségű a meccs. A románok több mint két hónapja készültek a találkozóra, majd így búcsúzott: „Remélem, hogy holnap nem lesz fejfájásom a mérkőzésen.”⁴⁸ A román sajtón és sportvezetőkön óvatos optimizmus érződött. Puskás és Hidegkuti kikapcsolását jelölték meg legfontosabb feladatnak. Barátky Gyula román szövetségi kapitány azonban úgy vélte: „Ha csak kis gólaránnyal kapunk ki, már elégedettek leszünk.”⁴⁹

Mint kiderült, sem a kissé nyugtalankodó magyar sportsajtónak, sem pedig Széll követnek nem kellett fejfájással küszködnie azon a napon a bukaresti Köztársasági stadionban. A magyar válogatott közel ötvenezer néző előtt 1948. október 24-én 5:1 arányban ismét legyőzte a román nemzeti tizenegyet.⁵⁰ A csapatban aznap többen is kiemelkedően futballoztak. Grosics Gyula „amíg a II. félidő 13. percében meg nem sérült és ki nem kellett cserélni, mindent védett”. Puskás „volt a csatársor motorja, lendítőkereke. Ötlelesen mozgott, rengeteg munkát vállalt magára.”⁵¹ A román támadók minden reményét *elhervasztó* Grosicsról így írt a román sportlap, a *Sportul Popular*: „Tíz éve nem láttunk ilyen kapust Bukarestben.” A magyar hálóőrt mégis le kellett cserélni, mert egy összecsapásnál megsérült a fején, és az állapota súlyosnak tűnt. Ám a mérkőzést követő esti banketten mindenáron ott akart lenni. „Bevettem öt aszpirint” – jegyezte meg a bukaresti Palace Athene Szálló különtermében. „Még mindig jobb, mintha öt gólt *vettél* volna be” – válaszolta Zakariás kapásból a román kapus öt góljára célozva.⁵² Ezen a mérkőzésen szerepelt először a magyar válogatottban Lóránt Gyula, a későbbi Aranycsapat kiválósága.

A magyar labdarúgó-válogatott ezt a mérkőzést követően elszenvedett ugyan néhány vereséget,⁵³ ám 1950. június 4-től, egy Lengyelországgal lejátszott és 5:2 arányban megnyert mérkőzést követően páratlan sikerszéria vette kezdetét. Az Aranycsapat négy esztendeig tartó sikersorozatának egyik fontos állomása az 1952-es helsinki olimpiai játékok voltak, ahová a labdarúgó-válogatott egyértelmű esélyesként érkezett. A magyar csapat első olimpiai selejtező mérkőzését éppen Románia ellen játszotta.

A helsinki olimpia és az ötvenes évek

A mérkőzést megelőzően a csapatvezetők Turku város közvetlen közelében hajókirándulásra vitték volna a válogatottat, ám a környező szigetek megtekintése a rossz idő miatt elmaradt. Helyette moziba ment a csapat, ám a műsor nem kötötte le a magyar futballistákat, mint ahogy Grosics Gyula – gyaníthatóan az éles politikai elvárásoknak megfelelően – nyilatkozta, „untatta őket az izléstelen, giccses amerikai film, ezért jöttek el jóval a befejezés előtt”.⁵⁴

Talán a románok elleni nyitómérkőzés⁵⁵ volt az egyetlen, amelyen a magyar csapat játéka nem elégitette ki a szakembereket. A kilencven perc alatt mindkét csapat idegesen játszott, hiszen tudták, amelyikük veszít, az indulhat hazafelé. Volt tehát veszítenivalója mindkét együttesnek. Úgy tűnt, hogy a magyar csapat a román válogatottnál jobban bírta a feszültséget, hiszen 2:1 arányban,⁵⁶ nehezen ugyan,⁵⁷ de legyőzte ellenfelét. Kocsis Sándort, aki a mérkőzés végén *összecsapott* a román válogatott középhátvédjével, Kováccsal, a szovjet játékvezető kiállította. A mérkőzésen bíraskodó Latisev szovjet játékvezetőre és Kocsis kiállítására Grosics Gyula így emlékezett: „Jól játszottak a románok, de Latisev mellszélességgel mellettük volt. Egy éles eset is lezajlott. A románok jobbszélsője egy fúrge, erőszakos játékos (Paraschiva) néhányszor megugráltatta Dalnokit. Szögletet ítélt ellenünk a játékvezető. Nagy helyezkedés volt a kapu előtt. Jött befelé a labda, kimentem, bele a tömegbe, ütköztünk, kiöklöztem a labdát, ketten-hárman hanyatt estek. A románok jobbszélsője is fekvé maradt a hatos vonalon. Jenő célba vette a játékost, és a fejétől a lába ujjáig, két lábbal végigszántott rajta. S aztán, mint aki jól végezte dolgát, mindjárt futott is kifelé. Valaki utána ordított: »Hova mész Jenő?« »Úgyis ki fog állítani« – kiáltott vissza. De Latisev nem állította ki. Kocsist küldte fürödni egy semmiségért...”⁵⁸

A történet folytatása ismert: Magyarország labdarúgó-válogatottja a torna döntőjében, 1952. augusztus 2-án 2:0 arányban bizonyult jobbnak Jugoszláviánál, így olimpiai bajnoki címet szerzett. A Jugoszlávia elleni döntő kiemelkedő fontossággal bírt a kommunista magyar vezetés számára.⁵⁹

Hasonlóan nagy politikai jelentősége volt a rákövetkező esztendőben, 1953-ban a budapesti Népstadion megnyitásának. Mind a magyar politikai vezetésnek, mind pedig Avery Brundage-nek, az egykori amerikai atlétának, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság akkori elnökének véleménye szerint a Népstadion feltétlenül alkalmas volt akár olimpia rendezésére is.⁶⁰

A Népstadionban először 1954. szeptember 19-én mérkőzött meg egymással a magyar és román válogatott.⁶¹ A barátságos mérkőzés magyar szempontból különösen fontosnak ígérkezett, hiszen az elvesztett világbajnoki döntőt követően most először lépett pályára a válogatott – két újonccal. A csapat közmegelegedést keltő 5:1 arányú győzelmet aratott,⁶² s az újoncok is beváltak.

Fenyvesi Máté nagyon használható játékosnak bizonyult, nagy tetszést keltett, hogy a negyedik gól előtt maga is kapura löhetett volna, de átadta a dicsőséget a még jobb helyzetben lévő Hidegkutinak. Kotász Antal színes, ötletes játékát is elégedetten fogadta a stadiont zsúfolásig megtöltő, 93 ezer főnyi közönség.⁶³

A mérkőzést követően közel négy esztendeig nem találkozott egymással a magyar és a román nemzeti tizenegy. A soron következő barátságos mérkőzést 1958. október 26-án játszották Magyarország és Románia válogatottjai a bukaresti Augustus 23. Stadionban.⁶⁴ Egy olyan időszakban, amelyben a kétoldalú kapcsolatok egyre csak romlottak.⁶⁵ Ez alkalommal magyar szempontból kifejezetten nehéz és sok vesződséggel járó összecsapásról kell beszélnünk. A válogatott a túlfűtött hangulatú mérkőzés legnagyobb részében vesztesre állt, „futott az eredmény után”, és úgy látszott, nemigen lesz képes a maga javára eldönteni a bukaresti kilencven percet. A csapat lassan, körülményesen mozgott, „nehezen találta meg a román hajrá-futball ellenszerét”.⁶⁶ Ám végül valahogy mégiscsak sikerült, és 2:1 arányban nyert az igen gyorsan és erőszakosan futballozó román válogatottal szemben.

A mérkőzés szovjet játékvezetője minden szempontból kézben tartotta a játékot, szigorúan bíraskodott.⁶⁷ „Le a kalapot a játékvezető előtt!” – jelentette ki Sándor Károly a mérkőzést követően. A játékvezető egyébiránt a második féldíő 22. percében kiállította a román csapat csatárát, Constantin Dinulescut.⁶⁸ Az inkriminált jelenettel kapcsolatban Keleti Ferenc, Magyarország akkori bukaresti nagykövete arról informálta Budapestet, hogy egy szovjet nagykövetségi diplomata jelentésében azt írta: Nicolae Ceaușescu, a román Központi Vezetés tagja felháborodva hagyta el a stadiont, amikor a játékvezető egy román játékost kiállított.⁶⁹ A találkozót megelőzően és követően is atrocitásokra került sor, amelyek elszenvedői a magyar szurkolók és játékosok voltak. Az év folyamán Romániában játszó Budapesti Honvéd, és a vízilabda válogatott meccsein is incidensek történtek, a bukaresti magyar nagykövet javasolta, hogy egy ideig tekintsenek el hasonló sportrendezvények megrendezésétől.⁷⁰

A hetvenes évek és a sorsdöntő belgrádi mérkőzés

Keleti nagykövet javaslata meghallgattatott, hiszen a tokiói olimpián (1964) lejátszott találkozón⁷¹ kívül tizennégy esztendeig nem találkozott egymással Magyarország és Románia labdarúgó-válogatottja. 1972 áprilisában azonban ismét magyar-román futball-láz tört ki Budapesten, hiszen Európa-bajnoki selejtezőn találkozott újra a magyar és a román válogatott.⁷² A mérkőzés miatti felfokozott érdeklődés és feszült várakozás nemcsak az ellenfél személynének, hanem annak is szólt, hogy a magyar futball az 1970-es elszalasztott

világbajnokságot követően ismét egy nagy torna döntőjének, az Európa-bajnokság döntőjének a küszöbén állt. Már csak be kellett lépnie az ajtón.

A Népstadionban megrendezett első mérkőzésen 68 ezren biztatták a magyar csapatot. Nem hiába, mert az első félidő 11. percében Branikovits László góljával már vezetést is szerzett a válogatott. Az ellenfél a második félidőben egyenlített Szatmári Lajos góljával. A nagyszalontai születésű 42-szeres román válogatott Szatmári gyerekként a rádióban hallgatta Szepesi György közvetítéseit, s minden vágya volt, hogy egyszer a Népstadionban gólt lőjön. „Aztán hamar rájöttem, hogy maximum a román válogatottban szerezhettek gólt. Azt azonban magam sem gondoltam, hogy a Népstadionban éppen a magyaroknak találok be. Ez volt egyébként az egyetlen gólam a válogatottban” – emlékezett évtizedekkel később a gólszerző.⁷³

A visszavágót megelőzően Angelo Niculescu román szövetségi kapitány váltig állította, hogy nem lesz szükség harmadik mérkőzésre. Nem teljesen alaptalanul bízott abban és számolt azzal, hogy a 75 ezer fős fanatikus közönsége előtt pályára lépő román válogatott a budapesti döntetlent követően legyőzi a magyar ellenfelét.⁷⁴ Kú Lajos, aki Bukarestben csereként mutatkozott be a válogatottban, így idézte fel a mérkőzést megelőző pillanatokat: „Két férfi és egy hölgy meglátogatta a csapatot a szállodában, megkérték Illovszky Rudolf szövetségi kapitányt, hogy szólhassanak a csapathoz a meccs előtt. Rudi bácsi a taktikai értekezlet előtt lehetőséget adott, a hölgy pedig elmondta, hogy Erdélyből jöttek, s hogy az Augusztus 23. Stadionban minden előfordulhat, csak az nem, hogy kikapunk. »A mindenható Isten nevében kérem, győzzenek, mert ha nem, nekünk nem lesz maradásunk.« Ezek után nem lehetett kikapni.”⁷⁵ A román szavezetőnek tehát nem lett igaza, a 2:2-es eldöntetlen végeredmény⁷⁶ azt jelentette, hogy Belgrádra maradt a döntés.

A sorsdöntő mérkőzést megelőzően a magyar sportsajtó körkérdest intézett az egykori válogatott futballnagyságokhoz, akik nyilatkoztak és értékelték is az utódok addig nyújtott teljesítményét. Grosics Gyula elmondása szerint nem sok reményt fűzött volna a bukaresti kilencven perces megelőzően a válogatott sikeréhez, ám kellemesen csalódott, azt is hozzátette, a koncentrációhiány nagymértékben befolyásolta a mérkőzést. Majd hozzáfűzte: „Ha én állítanám össze Belgrádra a válogatottat, Kút figyelembe venném. És ha úgy játszana Kocsis és Szőke, mint Bukarestben 45 percig, újra bizalmat szavaznék.” Bozsik József elmondta, hogy „Belgrádtól nem félek, mert, ha gólokat akarunk rúgni, akkor tovább jutunk”.⁷⁷

1972. május 17-én rosszul indult a harmadik mérkőzés⁷⁸ a román csapat számára. A már pályára készülő, igen jó formában lévő Dembróvszky Imre a bemelegítésnél megsérült, nem tudott játszani. Ami a magyar játékosok teljesítményét illeti, Grosics Gyula mintha előre érezte volna a húzó nevet. A magyar válogatottat, a bukaresti mérkőzéshez hasonlóan, ismét Kocsis

Lajos jutatta vezetéshez, és román részről ezúttal is Neagu egyenlített. Az egyenlítő találatot követő folytatás inkább szólt a tét nagyságáról, a játékosok egymás iránti ellenszenvéről, mint a labdarúgás szépségéről, valamint a sport tisztaságáról. Nagyon sokaknak úgy tűnt, hogy ezúttal sem bírnak egymással a csapatok, mikor Szőke István a 87. percben Kú Lajos átadásából rúgott góljával győzelemhez segítette a magyar válogatottat. A Ferencváros jobbszélsőjének – hihetetlenül nyugodt természete miatt „Tejföl” volt a beceneve – „különi a hosszú sarkot hozzávetőlegesen olyan feladat volt, mint a háziasszonynak berántani a bablevest”.⁷⁹ A győztes magyar labdarúgó-válogatott még aznap este hazarepült. Ferihegyen a késő éjszakai órák ellenére hatalmas tömeg várta az Eb-döntőbe jutott magyar futballistákat.

Az utolsó magyar és az első román győzelem: a nyolcvanas–kilencvenes évek

Ismét hosszú évekig nem találkozott egymással a magyar és román válogatott. Ám amikor újból egymás ellen játszott a két csapat, ismét fontos tétmérkőzésen kellett bizonyítaniuk. Mindkét együttes előtt egy cél lebegett: az 1982-es spanyolországi világbajnokságon való részvétel. Nagy volt tehát a tét, és egyre növekedett a közvetlen Trianon utáni évtizedekben sem tapasztalt ellenséges feszültség a két ország között.

Az első mérkőzést óriási érdeklődés mellett a budapesti Népstadionban rendezték meg 1981. május 13-án.⁸⁰ Rögtön egy kisebb incidenssel kellett szembesülnie a magyar válogatott vezetésének. A román csapat budapesti szállása a Margitszigeti Nagyszállóban volt, ahol a román labdarúgók elszállásolása alatt rádiófelvételek voltak. A román sportvezetők ezt szándékos egybeesésnek, zavaró tényezőnek vélték, és a bukaresti visszavágó idejére a magyar válogatott számára válaszlépéseket helyeztek kilátásba.⁸¹ A találkozót megelőző sajtótájékoztatón a román szövetségi kapitány, Valentin Stănescu diplomatikusan csak annyit mondott: azt szeretné, ha mindkét válogatott bejutna a világbajnoki döntőbe, magyar kollégája, Mészöly Kálmán valamivel több lelkesedéssel azt nyilatkozta: „Ilyen kedvező előjelek között még nem készültünk mérkőzésre. Nem is voltam még ennyire optimista, mint most.”⁸² Ami a szakvezetői várakozásokat illeti, Mészölynek nem is kellett csalódnia, hiszen a magyar válogatott hatvanezer szurkoló előtt Fazekas Lászlónak az első félidő 18. percében szerzett góljával lépéselőnyhöz jutott Romániával szemben. Az egy éve már a belga Antwerpen csapatát erősítő csatár ezzel a góllal ünnepelte nyolcvanadik válogatottságát. Érdekes, hogy az utolsó percben kis híján egyenlített a vendég együttes, de az előretörő Cămătarut Bálint László a tizenhatos előtt lerántotta. A szabálytalankodó magyar védő csak sárga lapot kapott. Garaba Imre évekkal később így nyilatkozott a román akciónról: „Azt hittem, megáll a szívverésem.”⁸³

Sallai Sándor, a Budapesti Honvéd hátvédje, aki pontosan az 1981. szeptember 23-i visszavágó előtt lett tagja a magyar labdarúgó-válogatottnak, így idézte fel a románok elleni második találkozót, amire a margitszigeti incidenst és román reakciót nem felejtve saját szakáccsal és magyarországi élelmezéssel indult el a csapat:⁸⁴ „Az 1981. szeptemberi meccs előtt meghívást kaptam a nagyválogatottba, a legfontosabb vb-selejtezőre. Bukarestben, ahol a helyiek már a reptérről befelé kövel dobálták a buszunkat, a legjobb románt, Iordănescut kellett fognom, a döntetlenért mentünk, meleg volt, borzalmas hangzavar, a pályát is hatalmasnak éreztem, mégis életem álma teljesült azon a délutánon. Mészöly Kálmán kapitány, aki szíve szerint beállt volna közénk játszani, a meccs után csak ennyit mondott mosolyogva: »Ez az, kicsi!«”⁸⁵

A kapitány, mintha előre látta volna, hogy mi vár válogatottjára: „A bukaresti mérkőzés kezdése előtt már harmincöt perccel beküldtem a pályára a fiúkat, a román szurkolók így jóval előbb elkezdték az ordibálást. De az igazi ok az volt, hogy a meccsig a fiúk megszokják az ellenséges hangulatot. A románok végig bírták szuflával, pfújoltak, paradicsomot dobáltak, mindent elkövettek, hogy veszítsünk. Ennek ellenére döntetlen lett a meccs, és végül kijutottunk a világbajnokságra.”⁸⁶ A magyar csapat tehát 70 ezer fanatikus román szurkoló előtt gól nélküli döntetlent ért el a román válogatott ellen,⁸⁷ és a találkozót követően ott lehetett a következő évben, Spanyolországban megrendezésre kerülő világbajnokságon.

Nem sokkal később – még tartott a kvalifikációs sorozat – a román válogatott november 11-én a magyar szempontból nem igazán jó emlékű berni Wankdorf-stadionban gól nélküli döntetlent ért el Svájc ellen. A román csapat a hazafelé tartó úton együtt repült a magyar szakvezető párossal, Mészöly Kálmán szövetségi kapitánnyal és segítőjével, Mezey Györggyel. A magyar válogatott számára még hátra volt a november 18-i Anglia elleni mérkőzés, ám ettől az eredménytől függetlenül a csapat már ott volt a jövő évi világbajnoki döntőben. A román csapatot viszont a svájciak elleni döntetlen ismét bizakodásra készítette, hiszen egy londoni magyar győzelem esetén még bármi megtörténhetett volna. És akkor a repülőgépen Bölöni László a román szövetségi kapitány nevében beszélgetésre invitálta a magyar kapitányt. „Lucescu azt mondta nekem, hogy van egy óriási kérése, verjük meg az angolokat. S mindezért cserébe a két nép baráti közeledését ajánlotta fel. És azt, hogy megszűnnek a viszályok az országok között. »Nem, nem és nem! Nézd, elmondom én, hogy mi az ára ennek: menj haza, s mondd meg a tiednek, hogy adják vissza Erdélyt és megverjük az angolokat.« Persze kicsit ironikus, kicsit politikai volt. Lucescu hazament és elmondda, hogy én Erdélyt követelem vissza. Egy héttel később behívtak Korom Mihály⁸⁸ titkárságára, hogy megmagyarázzam a történeteket” – idézte fel az emlékeket Mészöly Kálmán szövetségi kapitány.⁸⁹ (A magyar válogatott egyébiránt Londonban vereséget szenvedett az angol válogatottól.)

Ismét sokáig nem találkozott sem barátságos, sem pedig tétmérkőzésen a magyar és román nemzeti tizenegy. Azután újra egy kiemelkedően fontos találkozó következett: az 1998-as budapesti Európa-bajnoki selejtező első mérkőzése.⁹⁰ A cél az ezredforduló évében holland–belga közös rendezésű labdarúgó Európa-bajnokság döntője lett volna. A magyar szurkolók a román himnuszt ugyanúgy kifütyülték, mint a bukaresti visszavágón a román drukkerok a magyart. A stadion környékén több román rendszámú személygépkocsit összetörték, kárt okozván ezzel a döntően erdélyi és székelyföldi magyaroknak, akik Budapesten is szeretnék volna biztatni a magyar labdarúgó-válogatottat. A stadionban pedig „LESZ MÉG Bukarest MAGYAR FALU” transzparens fogadta a vendégcsapat szurkolóit.⁹¹ A találkozón Moldovan Viorel Dinu 59. percben lőtt góljával a román válogatott szerzett vezetést. Sokáig úgy tűnt, hogy a román csapat megszerzi történetének első győzelmét Magyarország válogatottja ellen, amikor a magyar csapat a 83. percben szabadrúgáshoz jutott, amelyet Hrutka János készült elvégezni: „Ezen a meccsen minden összejött, amiről kisgyerekként álmodoztam. Tétmeccsen a Népstadionban, telt ház előtt szép szabadrúgásgólt lőttem, ráadásul édesanyám születésnapján.”⁹²

1981-ben, a sikeres világbajnoki selejtező évében sokan nem gondolták volna, hogy a budapesti 1:0 az utolsó magyar győzelmet jelenti majd Románia ellen. Hrutka szemet gyönyörködtető szabadrúgásgólja percében sem hitte volna senki, hogy a Kaiserslautern háttvédjének találatáról ugyancsak évekig a Románia elleni utolsó magyar gólként fog beszélni a közvélemény. A rákövetkező esztendőben ugyanis a román labdarúgó-válogatott legyőzte a magyar nemzeti tizenegyet.

„Meg kell törni a jeget!” – adták ki a román lapok a jelszót. A sportlapok áttekintették az addigi – magyar szempontból kedvező – eredményeket, ugyanakkor azt is hangsúlyozták, hogy az ezredfordulóhoz közeledve az addig uralkodó trend megfordult, és már nagy a különbség a két ország labdarúgása között. Számos helyen utaltak rá, hogy a magyar bajnokságban igazából a román második, illetve harmadik vonalhoz tartozó játékosok játszanak. Egyes sajtóorgánumok mindezek ellenére igyekeztek csitítani az ismételt engekig szökő feszültséget, sőt még a magyar vendégeknek is kedveskedtek. A *Fotball Plus* című sportlap magyarul köszöntötte a szomszédokat, igaz, Bicskei Bertalan szövetségi kapitány neve mellé Csank János fényképét tette.⁹³ A Ghencea-stadionban tehát 1999. június 5-én 25 ezer fanatizált román szurkoló előtt Magyarország 2:0 arányban vereséget szenvedett a román válogatottal szemben.

A megérdemelt román győzelmet követően ismételtelen elszabadultak a politikai indulatok, a nacionalista feszültség ismét a tetőfokára hágott, és az ünneplés „a bukaresti éjszakában folytatódott, ahol az ország nagyobb városaihoz hasonlóan túlköltek az autók, zengett a »România, România!«,

megfejelve a »Kifelé a magyarokkal az országból!« rigmussal”. A Ghencea-stadion poklában azonban felsejlett valami az igazi sportszerű vetélkedések, a régi labdarúgás hangulatából is: „A körülöttem ülők egyébként egyáltalán nem haragudtak arra, hogy a magyar csapatot buzdítom. Igazi sportszerezőként, a második percben együttérzően megveregettek a vállamat, majd a tizenötödik után már mogyoróval kínáltak. Később szavak nélkül, gesztusokból megértettük egymás lelkivilágát, és kézfogással búcsúztunk” – írta a *Magyar Nemzet* helyszínen tartózkodó tudósítója a mérkőzést követően.⁹⁴

Magyar–román mérkőzések a 21. században

A 2000-es évek első magyar–román futballmérkőzésére 2001. június 2-án Bukarestben került sor. Ismét tétmérkőzésen csaptak össze a válogatottak, a magyar és a román együttes szeme előtt ezúttal is egyetlen cél, a 2002-es dél-koreai–japán közös rendezésű világbajnokság lebegett. Vereség esetén magyar válogatottnak gyakorlatilag csupán matematikailag maradhatott esélye arra, hogy részt vegyen a 2002. évi távol-keleti torna küzdelmein. Sokáig úgy tűnt, hogy sporttörténeti mérkőzést játszik majd a magyar csapat a bukaresti Ghencea-arénában. Arra ugyanis számtalan példa akadt, hogy magyar nemzetiségű játékosok játszanak a román nemzeti tizenegyben Magyarország ellen, ám Vasile Miruța személyében most készülhetett először román nemzetiségű labdarúgó magyar válogatottként pályára lépni Románia ellen. Annak ellenére, hogy a középpályás hónapok óta erre a különleges bemutatkozásra készült, végül nem tarthatott a csapattal: a mérkőzést megelőzően megsérült.

Húszezer néző volt kíváncsi a világbajnoki selejtező mérkőzésre, amelyen Románia válogatottja 2:0 arányban, immár másodízben győzött a magyar nemzeti tizeneggyel szemben.⁹⁵ Ezzel Magyarország számára minimálisra csökkent az esély arra, hogy akár pótselejtezőn is, de kijusson a világbajnokságra. A 2001. szeptember 5-én Budapesten megrendezésre kerülő visszavágó mérkőzésre nagymértékben rányomta bélyegét, hogy a válogatott négy nappal a magyar–román mérkőzést megelőzően, csoportmérkőzésen 3:1 arányú vereséget szenvedett Grúziától. Bicskei Bertalan lemondott, és Gellei Imre, a megbízott szövetségi kapitány is csak reménykedett a helytállásban.

A *Magyar Nemzet* tudósítása szerint „a »himnuszmeccset« mi nyertük. Kétes dicsőség, de a románokét végigfüttyülte a keménymag. Igaz, így volt ez Bukarestben is, a magyar himnusz alatt, de ezzel nem nyerünk semmit.”⁹⁶ Valóban sem ezzel, sem pedig a mérkőzéssel nem nyert a magyar válogatott, hiszen a Népstadionban – a Magyar Labdarúgó Szövetség forrása szerint⁹⁷ – hétezer (!) fős nézőközönség előtt 2:0 arányban vereséget szenvedett Romániától.⁹⁸ Három évvel később, 2004-ben Cipruson egy nemzetközi torna

fináléjában nézett ismét farkasszemet Magyarország és Románia labdarúgó-válogatottja. Románia ezúttal 3:0 arányban győzte le Magyarországot.⁹⁹

2009. február 9-én hajnalban a veszprémi Patrióta Lokál Klubban az MKB Veszprém kézilabdacsapatának aznapi győztes mérkőzését és a csapat jobbszélsője, Iváncsik Gergő kisleányának születését ünnepelték a veszprémi kézilabdázók. A bárban azonban beléjük kötött egy közel harminctagú társaság: „A balhé az utcán folytatódott – és ott is ért véget...”¹⁰⁰ Marian Cozmát szíven szúrták, míg két társát súlyosan megsebesítették. A két feltételezett gyilkost az osztrák rendőrség még aznap este elfogta.

Augusztus 12-én Budapesten a meggyilkolt kézilabdázó emléke előtt emlékmérkőzésen tiszteltgett a magyar és a román labdarúgó-válogatott.¹⁰¹ A tiszteletre- és dicséretre méltó kezdeményezés, a létrejött közös emlékezés sajnos többnyire a megszokott koreográfia szerint zajlott: „a februárban meggyilkolt Marian Cozma »éltetése«, nevének skandalálása jól megfér az egy perc múlva szétfűtyült román himnusszal”.¹⁰² A találkozót a román válogatott nyerte 1:0 arányban.

Befejezés

Szakemberek, egykori és aktív labdarúgók, és természetesen a szurkolók is több ízben próbáltak magyarázatot találni arra, mi lehet az oka annak, hogy a magyar labdarúgó-válogatottat 1999-ig nem tudta legyőzni a román nemzeti tizenegy, azóta viszont a magyar csapat nyeretlen Romániával szemben. Nyilasi Tibor, a magyar válogatottban 70 alkalommal pályára lépő egykori ferencvárosi kiválóság szerint Magyarország tehetségek dolgában az elmúlt évtizedekben is felvette a versenyt a románokkal, ám „a mi tehetségeink szétrebbentek, a 2000-es években viszont a románok legjobbjai európai elitklubokhoz kerültek. A generációváltásból ők jöttek ki jobban. A rendszerváltás is jobban megviselte a magyar labdarúgást, mint a románt. Ott nem hagyták magára a futballt úgy, mint nálunk. A Steaua kezét sohasem engedték el úgy, mint a magyar klubokét.”¹⁰³ Az a különbség, amely a kétezres évek első évtizedében tapasztalható volt a válogatottak között, mára már kiegyenlítődni látszik. Romániai szakemberek – így például Dorinel Munteanu vagy Jenei Imre – véleménye szerint is „a jelenlegi román futball valamivel a magyar előtt jár”.¹⁰⁴ A két csapat között a döntő tényező a pillanatnyi forma és lelki felkészültség lehet.

2014-ben Brazília rendezte a labdarúgó-világbajnokságot. A selejtezők sorsolását 2011. július 30-án tartották Rio de Janeiróban. A sorsolást követően világhosszá vált: újra alkalom nyílik a válogatottak számára, hogy eldöntsék, melyik a jobb és összeszokottabb csapat, hiszen Magyarország Hollandia, Észtország, Törökország, Andorra és Románia csapatával közös (D) csoport-

ba került. A két ország közötti első mérkőzést 2013. március 22-én rendezték Budapesten. Jobb pozícióból várta a magyar nemzeti tizenegy az ellenféllel történő találkozót, ám a feszült készülődést és magát a mérkőzést beárnyékolta egy másik, 2012 nyarán lejátszott, Izrael elleni barátságos mérkőzés. 2012. augusztus 15-én a mérkőzésen a magyar szurkolók kis részének antiszemita megnyilvánulásai miatt ugyanis az Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) szigorú ítélete – ezt később a Nemzetközi Sportdöntőbíróság is megerősítette – szerint a magyar–román meccset zárt kapuk mellett, szurkolók nélkül kellett lejátszani. Minden bizonnyal az sem segítette elő a nyugodt készülődést, hogy közvetlenül a budapesti mérkőzést megelőzően egy Kolozsvárott megrendezett bajnoki rangadón (CFR – FC Rapid București) a vendégszurkolók a házigazda csapat magyar vonatkozásaira, illetve a közelgő magyar–román találkozóra célozva magyar zászlót égettek a stadionban. A román kormány és a labdarúgószövetség elítélte az esetet, elnézést kért Magyarországtól. A Hivatásos Labdarúgó Liga (LPF) 30 ezer lej (több mint 2 millió forint) bírsággal és a következő hazai mérkőzésének zártkapus megrendezésével szankcionálta a bukaresti csapatot, igaz, a zártkapus büntetést később felfüggesztették.¹⁰⁵

A nagy jelentőségű futballmérkőzés miatt a rendőrség lezárta a főváros egy részét. Az MLSZ arra biztatta a szurkolókat, hogy minél nagyobb számban menjenek a stadiontól valamivel távolabb eső 56-osok terére, míg szélsőséges szervezetek közvetlenül a stadion mellett demonstráltak. A találkozót megelőzően mindenkit csak egy kérdés foglalkoztatott: vajon továbbra is az egykori ferencvárosi kedvenc, a később Németországban játszó Hrutka János lesz-e kilencven perc múlva az utolsó magyar, aki gólt ért el a román labdarúgó-válogatottal szemben. A nemleges válasza a 16. perccel kellett várni, ekkor a magyar védő, Vanczák Vilmos megszerezte csapatának a vezetést. A román válogatott a második féldíő 68. percében Christian Chivu büntetéből lőtt góljával egyenlített, mire Magyarország két perccel később, Dzsudzsák Balázs szintén tizenegyesgóljával válaszolt. Alexandru Chipciu a mérkőzés utolsó pillanataiban mentett csak pontot Victor Pițurca szövetségi kapitány válogatottjának. A visszavágó mérkőzést 2013. szeptember 6-án rendezték Bukarestben...

Felhasznált, de nem hivatkozott irodalom

SZEGEDI Péter: *Nyolcvanéves a magyar profi labdarúgás: foglalkozása: futballista*, <http://magyarnarancs.hu/belpol/nyolcvaneves_a_magyar_profilabdarugas_foglalkozasa_futballista-66581> (letöltve: 2013. 03. 23.)

VINCZE Gábor: *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája. 1944–1989*, <<http://vincze.adatbank.transindex.ro>>, (letöltve: 2013. 03. 23.).

- HENCSEI Pál: *Az MTK százhusz éve*, MTK–Erzsébetváros, Budapest, 2008.
- DÉNES Tamás – HEGYI Iván – LAKAT T Károly: *Válogatott gyűjtemény. Száztíz év legemlékezetesebb futballmérkőzései címeres mezben*, Magyar Labdarúgó Szövetség, Budapest, 2012.
- SEBES Gusztáv: *A magyar labdarúgás*, Sport Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1955.
- SEBES Gusztáv: *Örömök és csalódások. Egy sportvezető emlékei*, Gondolat Kiadó, Budapest, 1981.

Jegyzetek

- 1 A témával kapcsolatban bővebben L. SZEGEDI Péter *Nyolcvan éves a magyar profi labdarúgás: foglalkozása: futballista* című tanulmányát: <http://magyarnarancs.hu/belpol/nyolcvaneves_a_magyar_profis_labdarugas_foglalkozasa_futballista-66581> (letöltve: 2013. 11. 10.).
- 2 *Budapesti Hírlap*, 1931. október 4., 15. p. (Mikrofilmen: Országos Széchényi Könyvtár [a továbbiakban: OSZK] FM3/2569.)
- 3 Románia: Czinczér István, Vogl Imre, Albu Gheorghe, Stanciu Constantin, Steinbach Péter, Eisenbeisser Alfréd, Glanzmann András, Kovács Miklós, Sepi Grațian, Bodola Gyula, Kocsis Elemér. Vezetőedző: Constantin Rădulescu. Magyarország: Sárkány, Pálinkás, Havas, Szűcs György, Gergely, Király Sándor, Nemes (István?), Regös, Szaniszló Zoltán, Engelhardt (Eöry) Mihály, Déri Károly. Vezetőedző: Erdős Zoltán.
- 4 Az OTT 1913. június 21-én alakult meg.
- 5 *Az Újság*, 1933. szeptember 23., 9. p. (Mikrofilmen: OSZK FM3/681.)
- 6 Románia: Zombory Vilmos, Vogl Imre, Albu Gheorghe, Moravetz József, Kotormány Rudolf, Lakatos Jenő, Bindea Silviu, Kovács Miklós, Grațian Sepi, Bodola Gyula, Kocsis Elemér. Vezetőedző: Constantin Rădulescu. Magyarország: Háda József, Belcsik Antal, Füstös László, Pázmándi Sándor, Klimek (?), Király Gyula, Reiter István, Zsíros (?), Keszei (?), Odrabinák (?), Barna Sándor. Vezetőedző/szövetségi kapitány: ?.
- 7 *MTI* [Magyar Távirati Iroda, a továbbiakban MTI] *Sportkiadás*, 1936. október 3., <<http://archiv1920-1944.mti.hu/Pages/PDFSearch.aspx?Pmd=1>> (letöltve: 2013. 03. 24.).
- 8 *Uo.*
- 9 *Nemzeti Sport*, 1936. október 4., 3. p.
- 10 *MTI Sportkiadás*, 1936. október 4., <<http://archiv1920-1944.mti.hu/Pages/PDFSearch.aspx?Pmd=1>> (letöltve: 2013. 03. 24.).
- 11 *Uo.*
- 12 Magyarország: Pálinkás József, Polgár Gyula, Fekete Jenő, Seres Gyula, Szűcs György, Lázár Gyula, Sas Ferenc, Vincze Jenő, Cseh László, Toldi Géza, Titkos Pál. Szövetségi kapitány: dr. Dietz Károly. Románia: David Mircea, Bürger Rudolf, Albu Gheorghe, Cossini Vintilă, Dobra Ștefan, Deményi Rudolf, Bindea Silviu, Schileriu Dincă, Ciolac Gheorghe, Bodola Gyula, Dobay István. Szövetségi kapitány: Costel Rădulescu.

- ¹³ *MTI Sportkiadás*, 1936. október 4., <<http://archiv1920-1944.mti.hu/Pages/PDFSearch.aspx?Pmd=1>> (letöltve: 2013. 03. 25.).
- ¹⁴ <<http://www.huszadikszazad.hu/1936-oktober/sport/magyarorszag-21-aranyban-gyozott-romania-ellen>> (letöltve: 2013. 03. 25.).
- ¹⁵ *Nemzeti Sport*, 1936. október 5., 8. p.
- ¹⁶ Magyarország: Boldizsár Géza, Korányi Lajos, Bíró Sándor, Pázmándy Sándor, Sárosi Béla, Szalay István, Kincses Mihály, Sárosi György, Kolláth Ferenc, Zsengellér Gyula, Tóth Mátyás. Szövetségi kapitány: Ginzer Dénes. Románia: Dumitru Pavlovici, Lăzar Sfera, Alexandru Negrescu, Vintilă Cossini, Gheorghe Rășinaru, Ion Lupaș, Ilie Oană, Nicolae Reuter, Sárvári (Spielmann) Ferenc, Bodola Gyula, Ion Bogdan. Szövetségi kapitány: Virgil Economu.
- ¹⁷ Az Újpest (1939–1941) nagyszerű balszélsője 1941-ben a Nagyvárad együtteséhez szerződött (1941–1944), majd a rövid budapesti tartózkodás után (Nemzeti Vasas), a második világháborút követően több román futballcsapatban (Carmen Bucuresti, IT Arad) is futballozott. 1946-ban két alkalommal a román válogatottban is pályára lépett. Bővebben L. ANTAL Zoltán – HOFFER József: *Alberttől Zsákig. Válogatott labdarúgók könyve*, Sport Budapest, 1969, 168. p.
- ¹⁸ *Képes Sport*, 1939. október 24., 2. p.
- ¹⁹ Sárosi (Stefancsics) György dr., a magyar labdarúgás egyik legtehetségesebb labdarúgója, mindenki „Gyurkája” 1912-ben született Budapesten. A Ferencváros középfedezete és belső csatára 1931 és 1943 között 61 mérkőzésen szerepelt a magyar nemzeti tizenegyben. A kiemelkedően tehetséges játékosról mondta Orth György: „Megvan az utódom.” 1945 után rövid ideig még szerepelt a magyar élvonalban, majd 1948-ban Olaszországba szerződött, ahol többek között olyan nagy csapatoknál dolgozott, mint a torinói Juventus vagy az AS Roma, de megfordult Bolognában és Genovában is. 1993-ban hunyt el a liguriai városban.
- ²⁰ Sárosi dr. öccse, Sárosi (Stefancsics) Béla 1919-ben született Budapesten. A magyar válogatottban 1939 és 1945 között 25 alkalommal szerepelt, 1 gólt ért el. Az Ferencváros fedezete a háborút követően 1946-ban Olaszországba ment, majd pedig Spanyolországban telepedett le. Zaragozában hunyt el 1993. június 15-én, öt nappal bátyja halálát megelőzően.
- ²¹ REJTŐ László – LUKÁCS László – SZEPESI György: *Felejthetetlen 90 percek. A Magyar Labdarúgó Válogatott túl az 500. mérkőzésen*, Budapest, 1977, 166. p.
- ²² Idézi *Nemzeti Sport*, 1939. október 24., 1. p.
- ²³ Uo.
- ²⁴ Vö. HIDEKGUTI Nándor: *Óbudától Firenzéig*, Sport Kiadó, Budapest, 1961, 19. p.
- ²⁵ *Népsport*, 1945. szeptember 28., 1. p.
- ²⁶ Bodola Gyula 1912-ben született Brassóban. Szülővárosában kezdett futballozni, majd 1930-tól a Nagyvárad AC játékosa lett. A mindenki által csak „Dudusnak” szólított kiemelkedő tehetségű csatár 1937-ben került a Venus București csapatához. Közel ötvenszer szerepelt a román válogatottban. A magyar nemzeti együttesben tizenháromszor lépett pályára. 1940-ben, a második bécsi döntés következtében bekövetkező

politikai változások után visszatért Nagyváradra, ahol 1944-ben magyar bajnok lett csapatával. Még ebben az évben rövid időt a Vasas együttesében is eltöltött. A második világháborút követően Kolozsvárott, majd 1946-tól 1950-ig az MTK-ban játszott. Végleg Magyarországra költözött, 1992-ben Budapesten hunyt el.

²⁷ *Népsport*, 1945. szeptember 28., 1. p.

²⁸ *Sportújság*, 1940. május 18., 1. p.

²⁹ A második zsidótörvény életbelépését követően, 1939 áprilisától a belügyminiszter felfüggesztette a Magyar Labdarúgó Szövetség autonómiáját, élére „hatósági biztost” nevezett ki. A Belügyminisztérium e rendelkezés életbe léptetését többek között azzal indokolta, hogy az ifjúság nevelésében kiemelkedő szerepet játszó labdarúgás vezetői közé „nagy számmal kerültek be olyanok, akik a magyar ifjúság nemzeti szellemében való nevelésére nem alkalmasok”. A témáról bővebben L. SZEGEDI Péter: *Árják a pályán*, <http://www.szegedi.in/publi/palya_a_magasban/20080731_arjak_a_palyan.pdf>; SARUSI KIS Béla – SZEGEDI Péter: *Zsidómentesen újjáélesztve – őrségváltás a magyar labdarúgásban 1939–1944*, <http://www.szegedi.in/publi/tanulmányok/2004_3_multesjovo_zsidomentesen.pdf> (letöltve: 2013. 03. 24.).

³⁰ Dr. Gidófalvy Pál 1939-ben lett az MLSZ-t felügyelő miniszteri biztos. Hivatalba lépését megelőzően a Magyar Labdarúgó Szövetséget 1932 és 1939 között dr. Usetty Béla irányította, de szövetsége autonómiájának megszüntetése elleni tiltakozásként lemondott megbízatásáról.

³¹ *Magyar Labdarúgók Szövetségének Hivatalos Közlönye* (Sportkiadás), 1940. május. (Mikrofilm: OSZK FM3/1302.)

³² *Sportújság*, 1940. május 18., 1. p.

³³ Magyarország: Csikós Gyula, Pákozdi László, Sárosi Béla, Polgár Gyula, Király Sándor, Dudás János, Kincses Mihály, Toldi Géza, Harangozó Sándor, Gyetvai László. Szövetségi kapitány: Ginzery Dénes. Románia: David Mircea, Lazăr Sfera, Iosif Lengheriu, Vintilă Cossini, Juhász Gusztáv, Deményi Rudolf, Silviu Bindea, Sárvári (Spielmann) Ferenc, Barátky Gyula, Nicolae Reuter, Gheorghe I. Popescu. Szövetségi kapitány: Virgil Economu. A mérkőzést megelőzően a *Képes Sport* rövid interjú készített a román válogatott magyar nemzetiségű nagyváradi csatárával, Barátky Gyulával. A Nagyváradon, majd két ízben Budapesten, a Hungária csapatában is játszó Barátky a magánéletével kapcsolatban többek között elmondta, hogy „Életem a vándorlások nyugtalan időszaka után most úgy látszik, révbe érkezett. Bukarestben telepedtem meg, ahol éppen most nyitok vendéglőt és nőszülök meg – másodszer. Ezen kívül a Rapid most épülő új stadionjának vendéglőberletét is én kaptam meg, és így nyugodt polgári megélhetésem is biztosítva, van.” Majd a labdarúgásra terve büszkén tette hozzá: „Tizenháromszor voltam eddig román válogatott, és egymagam több gólt lőttem a román válogatott csapatban, mint az összes többi csatár együttvéve.” *Képes Sport*, 1940. május 21., 2. p.

³⁴ Gyetvai László 1918-ban született a felvidéki Zólyom városában. 1934-ben lett a Ferencváros labdarúgója. 1938 és 1942 között 17 alkalommal szerepelt a magyar nemzeti tizenegyben, három gólt szerzett. Sérülés miatt fejezte be pályafutását 1948-ban.

- Gyetzvai 2013 márciusában, jelen tanulmány születésének idején, Kalocsay Géza 2008-as halálát követően a legidősebb magyar válogatott labdarúgó volt. (A tanulmány szerkesztésekor, augusztus 28-án hunyt el. *A Szerk.*)
- ³⁵ Juhász Gusztáv a labdarúgásáról méltán híres Temesvározt született 1911-ben. A huszonegyszeres válogatott labdarúgó olyan klubokban játszott, mint a Temesvári Kinizsi, a Venus București vagy a Nagyvárad AC. Az egykori kiváló fedezet 2003-ban hunyt el az Egyesült Államokban.
- ³⁶ A csapatot 1915-ben alapították. 1940-ig nyolc alkalommal végzett az első helyen a román labdarúgás első osztályú pontvadászatában.
- ³⁷ *MTI Sportkiadás*, 1940. szeptember 4., <<http://archiv1920-1944.mti.hu/Pages/PDFSearch.aspx?Pmd=1>> (letöltve: 2013. 03. 24.).
- ³⁸ DÉNES Tamás – HEGYI Iván – LAKAT T Károly: *Királyok, hercegek, grófok. 110 év magyar futball*, Magyar Labdarúgó Szövetség, Budapest, 2011, 78. p.
- ³⁹ *Uo.*, 79. p. A második bécsi döntést követő erdélyi futballról, a Nagyvárad AC szerepléséről, bajnoki címéről bővebben L. e munkája *Nagyon nagy Várad* című fejezetét: 78–81. p.
- ⁴⁰ Románia: Boros Aurél, Remus Ghiurițan, Vasile Ion, Ritter József, Gheorge Băcuț, Szegedi-Simatoc Miklós, Fábián Ferenc, Bazil Marian, Sárvári (Spielmann) Ferenc (a 46. perctől Incze II László), Perényi (Pecsovszky) József (a 46. perctől Farkas Gyula), Nicolae Reuter. Szövetségi kapitány: Coloman Braun-Bogdan. Magyarország: Csikós Gyula, Rudas Ferenc, Szűcs Sándor, Bíró Sándor, Sárosi Béla, Lakat Károly dr., Sipos Vilmos, Hidegkuti Nándor, Szengellér Gyula, Puskás Ferenc, Nyers István. Szövetségi kapitány: Gallowich Tibor.
- ⁴¹ Nagymarosi Mihály, azaz „Misa”, az Újpest népszerű jobbfedezete ugyanis lekérte a Keleti pályaudvarra megbeszélte találkozót, és „elfelejtett” elutazni a labdarúgó-válogatottal. Később indult, de végül „odaért a meccsre”, és pályára is lépett a válogatottban. A történekről bővebben L. a *Népsport Így ébresztettük föl az elaludt Nagymarosit* című írását (1947. október 11., 3. p.).
- ⁴² Románia: Valentin Stănescu, Ritter József, Constantin Marinescu, Iuliu Darok, Ion Mihăilescu, Perényi (Pecsovszky) József, Farkas Gyula (Incze II László), Bazil Marian, Sárvári (Spielmann) Ferenc, Stefan Filotti, Nicolae III Dumitrescu. Szövetségi kapitány: Francisc (Ferenc) Ronnay. Magyarország: Grosics Gyula, Rudas Ferenc, Nagymarosi Mihály, Kispéter Mihály, Bozsik József, Marik György, Egresi Béla, Hidegkuti Nándor, Szusza Ferenc, Puskás Ferenc, Tóth Mátyás. Szövetségi kapitány: Gallowich Tibor.
- ⁴³ Magyarország: Henni Géza (a 26. perctől Károlyi József), Rudas Ferenc, Kispéter Mihály, Kónya József, Zakariás József, Egresi Béla, Kocsis Sándor, Mészáros József, Puskás Ferenc, Tóth Mátyás. Szövetségi kapitány: Gallowich Tibor. Románia: Márky Sándor, Ritter József, Farmati Zoltán, Gheorghe Băcuț, Páll Béla Adalbert, Perényi (Pecsovszky) József, Incze II László, Bazil Marian, Bonyhádi László, Andrei Mercea (a 46. perctől Bartha Károly), Nicolae III Dumitrescu. Szövetségi kapitány: Petre Steinbach.

- ⁴⁴ A Kispest, majd az FTC csatárának e mérkőzés maradt az egyetlen válogatottbeli szereplése.
- ⁴⁵ A *beugró* Mészáros József és a nemzeti színekben hasonlóan először pályára lépő Kocsis Sándor két-két gólt lőtt. Ugyanennyi találatot mondhatott magáénak Puskás Ferenc is. Egresi Béla mesterhármast rúgott.
- ⁴⁶ REJTŐ–LUKÁCS–SZEPESI: *i.m.*, 188. p.
- ⁴⁷ *Népsport*, 1948. október 24., 2. p.
- ⁴⁸ *Népsport*, 1948. október 25., 1. p.
- ⁴⁹ *Uo.*
- ⁵⁰ Magyarország: Grosics Gyula (a 58. perctől Tóth György), Lóránt Gyula, Börzsei János, Balogh Sándor, Bozsik József, Zakariás József, Egresi Béla, Hidegkuti Nándor (a 46. perctől Kubala László), Deák Ferenc, Tóth Mátyás. A csapatot az úgynevezett *válogató bizottság* instrukciói alapján válogatták erre a mérkőzésre. Románia: Justin Apostol, Constantin Marinescu, Ritter József, Farmati Zoltán, Gheorghe Băcuț, Ion Mihăilescu, Bartha Károly, Perényi (Pecsovszky) József, Andrei Rădulescu, Fernbach-Ferenczi Antal (az 5. perctől Bodó György), Eugen Iordache. Szövetségi kapitány: Barátky Gyula.
- ⁵¹ *Népsport*, 1948. október 25., 1. p.
- ⁵² REJTŐ–LUKÁCS–SZEPESI: *i.m.*, 189–190. p.
- ⁵³ Közülük a legsúlyosabbnak talán az 1949 áprilisában lejátszott, 5:2 arányban elveszített Csehszlovákia elleni vagy az 1950 májusában Ausztriával szembeni 5:3-as találkozó mondható.
- ⁵⁴ *Népsport*, 1952. július 16., 1. p.
- ⁵⁵ Magyarország: Grosics Gyula, Dalnoki Jenő, Lóránt Gyula, Lantos Mihály, Kovács Imre, Bozsik József, Budai László, Kocsis Sándor, Hidegkuti Nándor, Puskás Ferenc, Czibor Zoltán. Szövetségi kapitány: Sebes Gusztáv. Románia: Ion Voinescu, Vasile Zavoda, Kovács József, Farmati Zoltán, Valeriu Călinoiu, Serfőző Gábor, Tudor Paraschiva, Eugen Iordache, Titus Ozon, Perényi (Pecsovszky) József, Ion Suru. Szövetségi kapitány: Gheorghe Popescu.
- ⁵⁶ Czibor Zoltán és Kocsis Sándor góljaira a 86. percben Ion Suru válaszolt.
- ⁵⁷ Vö. PUSKÁS Ferenc: *Az Aranycsapat kapitánya* (önéletrajz), Athenaeum, Budapest, 2008, 72. p.
- ⁵⁸ KÓ András: *A Grosics*, Apriori International, 2008, 76. p.
- ⁵⁹ „Az olimpiai döntő, mármint a labdarúgó-döntő félidejében Rákosi telefonált, hogy ezt a mérkőzést mindenképpen meg kell nyerni a jugoszlávokkal szemben, akkor volt ez a viszály a magyarok és a jugoszlávok között, és a Lóránt Gyula beleszólt a telefonba, hogy Rákosi elvtárs, itt van egyes embereknek sportkocsijuk, hogyha azt a kocsit megkaphatom, én akkor megígérem, hogy ezt az olimpiát megnyerjük. Bobek játszott a jugoszlávoknál centert, aki azt mondta a mérkőzés közben Lórántnak, hogy te piszkos kommunista. Lóránt letépte a melléről az akkori sarlós-kalapácsos emblémát, eldobta, egyébként a fényképeken is meg lehet nézni, mindegyiknek ott van az embléma, csak őneki nem volt ott, de a kocsit haza is hozta, meg is tartotta” – emlé-

kezett Biczó István, a Margitszigeti Nagyszálló egykori főpincére 1981 áprilisában. L. HERNÁDI Miklós (szerk.): *Aranycsapat*, Mafilm, Budapest, 1982, 52. p.

⁶⁰ *Uo.*, 59. p.

⁶¹ Magyarország: Grosics Gyula (a 75. perctől Komáromi Tibor), Buzánszky Jenő, Lőránt Gyula (a 80. perctől Várhidi Pál), Lantos Mihály, Bozsik József, Kotász Antal, Tóth József (a 30. perctől Budai László), Kocsis Sándor, Hidegkuti Nándor, Puskás Ferenc, Fenyvesi Máté. Szövetségi kapitány: Sebes Gusztáv. Románia: Toma Costică, Vasile II Zavoda, Alexandru Apolzan, Gheorghe Băcuț, Valeriu Călinou, Serfőző Gábor, Ilie Gârleanu (a 46. perctől Tudor Paraschiva), Titus Ozon, Stere Zeană (a 74. perctől Valeriu Neagu), Ion Suru. Szövetségi kapitány: Gheorghe Popescu.

⁶² Kocsis Sándor és Hidegkuti Nándor egyaránt duplázni tudtak a mérkőzésen, míg Budai László egy góllal járult hozzá a magyar győzelemhez.

⁶³ REJTŐ-LUKÁCS-SZEPESI: *i.m.*, 218. p.

⁶⁴ Magyarország: Török Gábor, Mátrai Sándor, Sipos Ferenc, Sárosi László, Bozsik József, Berendi Pál, Sándor Károly (a 46. perctől Bundzsák Dezső), Göröcs János (a 71. perctől Vasas Mihály), Budai László, Tichy Lajos, Bencsics József. Szövetségi kapitány: Baróti Lajos. Románia: Toma Costică, Cornel Popa, Karikás Sándor, Dumitru Macri, Vasile Alexandru, Ion II Nunweller, Nicolae Oaidă, Gheorghe Constantin, Constantin Dinulescu, Haralambie Eftimie, Nicolae I Tătaru. Szövetségi kapitány: Augustin Botescu.

⁶⁵ A magyar–román kapcsolatok alakulásáról L. FODOR János: *Román–magyar kapcsolatok a kommunizmus időszakában. Az 1958–1959-es találkozó körülményei és következményei*, <<http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbseg/pdf/010Studium.Fodor.pdf>> (letöltve: 2013. 03. 24.).

⁶⁶ REJTŐ-LUKÁCS-SZEPESI: *i.m.*, 245. p.

⁶⁷ A mérkőzést megelőző magyar sajtóhírek bizodalommal tekintettek a játékvezető személyére. A *Magyar Nemzet* megjegyezte, hogy ugyan eddig saját tapasztalatból nem ismeri a ténykedését, ám „a szovjet játékvezetők világszerte becsült képességeit ismerve, nagy bizalommal tekintünk működése elé”. *Magyar Nemzet*, 1958. október 26., 6. p.

⁶⁸ Saar játékvezető később elmondta: „Dinulescut azért kellett kiállítanom, mert amikor figyelmeztettem, hogy fütty után Sipost ellökve a hálóba rúgta a labdát, minősíthetetlen, sportemberhez nem méltó hangot használt velem szemben.” L. <<http://www.origo.hu/tudomany/tortenelem/20130320-a-romanmagyar-valogatott-labdarugomkerkozések-tortenete.html>> (letöltve: 2013. 03. 26.).

⁶⁹ VINCZE Gábor: *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája. 1944–1989*, <<http://vincze.adatbank.transindex.ro/index.php?action=ev&ev=1958>> (letöltve: 2013. március 26.).

⁷⁰ FODOR: *i.m.*, 292. p.

⁷¹ 1964. október 18-án Csernai Tibor góljaival a magyar olimpiai válogatott legyőzte Románia olimpiai csapatát.

⁷² Magyarország: Géczy István, Páncsics Miklós dr., Fábíán Tibor, Bálint László, Vépi Péter, Kocsis Lajos (59. perctől Bene Ferenc), Szűcs Lajos, Fazekas László, Branikovits

László, Dunai Antal, Zámbo Sándor. Szövetségi kapitány: Illovszky Rudolf. Románia: Necula Răducanu, Cornel Dinu, Szatmári Lajos, Nicolae Lupescu, Radu VI Nunweiller, Augustin Deleanu, Ion Dumitru, Anghel Iordănescu, Mircea Luscescu, Dembrószky Imre, Flavius Domide. Szövetségi kapitány: Angelo Niculescu.

⁷³ *Nemzeti Sport*, 2010. november 13., <http://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/felejtethetlen-futballdelutan-nagyvaradon-2052617> (letöltve: 2013. 11. 03.).

⁷⁴ Románia: Necula Răducanu, Cornel Dinu, Szatmári Lajos, Nicolae Lupescu, Radu VI Nunweiller, Augustin Deleanu, Ion Dumitru, Anghel Iordănescu (a 66. perctől Alexandru Neagu), Dembrószky Imre (a 74. perctől Mircea Luscescu), Flavius Domide, Nicolae Dobrin. Szövetségi kapitány: Angelo Niculescu. Magyarország: Géczy István, Fábian Tibor, Páncsics Miklós dr, Bálint László, Juhász Péter, Juhász István, Kocsis Lajos (a 66. perctől Kú Lajos), Szűcs Lajos, Szőke István (a 66. perctől Dunai Antal), Bene Ferenc, Zámbo Sándor. Szövetségi kapitány: Illovszky Rudolf.

⁷⁵ Kú Lajos szíves szóbeli közlése, 2013. február 26.

⁷⁶ Szőke István már a 7. percben megszerezte a magyar válogatott vezetését. A 14. percben Dobrin kiegyenlített, majd a magyar csapat Kocsis révén ismételten előnyhöz jutott. A román válogatott egyenlítő találatát Neagu lőtte a mérkőzés 81. percében.

⁷⁷ *Népsport*, 1972. május 16., 3. p.

⁷⁸ Románia: Necula Răducanu, Szatmári Lajos, Nicolae Lupescu, Cornel Dinu, Augustin Deleanu (a 54. perctől Bujor Hălmăgeanu), Ion Dumitru, Nicolae Dobrin, Flavius Domide, Mircea Luscescu, Alexandru Neagu. Szövetségi kapitány: Angelo Niculescu. Magyarország: Rothermel Ádám, Fábian Tibor, Páncsics Miklós dr., Bálint László, Juhász Péter, Juhász István, Kocsis Lajos, Zámbo Sándor, Szőke István, Bene Ferenc, Kú Lajos. Szövetségi kapitány: Illovszky Rudolf.

⁷⁹ DÉNES – HEGYI – LAKAT T.: *i.m.*, 113. p.

⁸⁰ Magyarország: Katzirz Béla, Martos Győző, Bálint László, Garaba Imre, Tóth József, Müller Sándor (a 78. perctől Szántó Gábor), Nyilasi Tibor, Varga József, Fazekas László, Kiss László (a 74. perctől Bodonyi Béla), Törőcsik András. Szövetségi kapitány: Mészöly Kálmán. Románia: Vasile Iordache, Nicolae Negrilă, Costică Ștefanescu, Nicolae Tilihoi, Ion Munteanu, Tudorel Stoica, Aurel Beldeanu, Anghel Iordănescu (a 69. perctől Marcel Răducanu), Ilie Balaci, Krizsán Zoltán, Rodion Cămătaru. Szövetségi kapitány: Valentin Stănescu.

⁸¹ Mészöly Kálmán akkori szövetségi kapitány szíves közlése, 2013. március 27.

⁸² *Magyar Nemzet*, 1981. május 14., 7. p.

⁸³ *Népszabadság*, 2013. március 19., 19. p.

⁸⁴ Mészöly Kálmán szíves közlése, 2013. március 27.

⁸⁵ Sallai Sándor a *FourFourTwo* című labdarúgó magazinban, 2013. április, 92. p.

⁸⁶ Mészöly Kálmán szíves közlése, 2013. március 27..

⁸⁷ Magyarország: Mészáros Ferenc, Martos Győző, Bálint László, Garaba Imre, Tóth József, Sallai Sándor, Nyilasi Tibor, Rab Tibor, Fazekas László, Törőcsik András (a 61. perctől Csapó Károly), Kiss László (a 51. perctől Müller Sándor) Szövetségi kapitány: Mészöly Kálmán. Románia: Christian Gheorghe, Nicolae Negrilă, Ștefan Sameș,

- Ion Munteanu, Tudorel Stoica, Aurel Beldeanu (a 75. perctől Aurel Țideanu), Anghel Iordănescu, Krizsán Zoltán (a 64. perctől Septimiu Cîmpeanu), Rodion Cămătaru, Ilie Balaci. Szövetségi kapitány: Valentin Stănescu.
- ⁸⁸ Korom Mihály, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának tagja tartotta a kapcsolatot a válogatott és a politikai felső vezetés között.
- ⁸⁹ Mészöly Kálmán szíves közlése, 2013. február 12.
- ⁹⁰ Magyarország: Király Gábor, Sebők Vilmos, Fehér Csaba, Hrutka János, Mátyus János, Pisont István, Dárdai Pál, Illés Béla, Egressy Gábor (a 78. perctől Lisztes Krisztián), Fehér Miklós (a 75. perctől Hámori Ferenc), Hamar István (a 69. perctől Tóth Norbert). A második félidőben a Fehér Miklós helyére pályára lépő Hámori Ferencet a 78. és 87. percben szerzett sárga lapjai miatt kiállították, Magyarország tíz emberrel fejezte be a mérkőzést. Szövetségi kapitány: Bicskei Bertalan. Románia: Bogdan Stelea, Dan Petrescu, Gheorghe Popescu, Liviu Ciobotariu, Iulian Filipescu, Florentin Petre (a 69. perctől Denis Șerban), Ioan Lupescu, Constantin Gâlcă, Dorinel Munteanu, Viorel Dinu Moldovan (a 86. perctől Adrian Mihalcea), Gheorghe Craioveanu (a 75. perctől Cătălin Munteanu). Szövetségi kapitány: Victor Pițurcă.
- ⁹¹ L. PAP István: Békeharc. Magyarország–Románia: Magasfeszültség a lelátón, *FourFourTwo labdarúgó magazin*, 2013. április, 95. p.
- ⁹² Hrutka János a *FourFourTwo* című labdarúgó magazin 2013. áprilisi számában, 20. p.
- ⁹³ *Magyar Nemzet*, 1999. június 5., 29. p.
- ⁹⁴ *Magyar Nemzet*, 1999. június 7., 12. p.
- ⁹⁵ Románia: Bogdan Stelea, Cosmin Contra, Mirel Matei Rădoi (a 64. perctől Daniel Prodan), Liviu Ciobotariu, Christian Chivu, Florentin Dumitru, Paul Codrea, Dorinel Munteanu, Viorel Dinu Moldovan (a 56. perctől Ioan Viorel Ganea), Nicolae Marius Constantin, Adrian Ilie (a 75. perctől Cătălin Munteanu). Szövetségi kapitány: Bölöni László. Magyarország: Király Gábor, Fehér Csaba, Sebők Vilmos, Mátyus János, Korsós György, Dárdai Pál, Pető Tamás, Lisztes Krisztián, Hamar István (a 40. perctől Dombi Tibor), Sowunmi Thomas (a 72. perctől Kabát Péter), Horváth Ferenc (a 46. perctől Korsós Attila). Szövetségi kapitány: Bicskei Bertalan.
- ⁹⁶ *Magyar Nemzet*, 2001. szeptember 6.
- ⁹⁷ <<http://www.magyarfutball.hu/hu/merkozések/2001-09-05/magyarország-romania>> (letöltve: 2013. 03. 24.).
- ⁹⁸ Magyarország: Király Gábor, Korsós György (a 46. perctől Kabát Péter), Sebők Vilmos, Juhár Tamás, Mátyus János, Dárdai Pál, Lisztes Krisztián, Lendvai Miklós (a 63. perctől Győri János), Korsós Attila (a 55. perctől Fűzi Ákos dr), Horváth Ferenc, Tököli Attila. Szövetségi kapitány: Gellei Imre. Románia: Bogdan Lobonț, Cosmin Contra, Gheorghe Popescu, Iulian Filipescu (a 73. perctől Giani Kiriță), Christian Chivu, Ioan Ovidiu Sabău, Mirel Matei Rădoi, Dorinel Munteanu, Adrian Mutu, Adrian Ilie (a 75. perctől Laurențiu Roșu), Marius Constantin Niculae (a 80. perctől Viorel Ioan Ganea). Szövetségi kapitány: Gheorghe Hagi.
- ⁹⁹ Magyarország: Vlaszák Géza, Komlósi Ádám (a 46. perctől Stark Péter), Dragóner Attila (a 63. perctől Kenesi Krisztián), Pető Zoltán, Simek Péter, Tóth Balázs (a 70. perctől

Bodnár László), Lendvai Miklós, Lőw Zsolt (a 80. perctől Bőjte Attila), Gera Zoltán, Kovács Péter (a 76. perctől Kovács Zoltán), Tököli Attila. Szövetségi kapitány: Lothar Matthäus. Románia: George Curcă, Dorin Adrian Mihaș Adrian Mihai Iencsi (a 46. perctől Ionuț Alin Rada), Marius Marcel Constantin, Ionuț Cristian Stancu, Florentin Petre (a 77. perctől Gabriel Gheorghe Caramarin), Mihăiță Pleșan, Dan Alexa (a 91. perctől Sorin Ghionea), Adrian Cristea (a 88. perctől Florin Lungu), Ciprian, Andrei Marica (a 60. perctől Ionel Daniel Dănciulescu), Viorel Dinu Moldovan (az 56. perctől Marius Constantin Niculae). Szövetségi kapitány: Anghel Iordănescu.

¹⁰⁰ <<http://mariancozma.com/index.php?pg=menu&id=2>> (letöltve: 2013. 03. 26.).

¹⁰¹ Magyarország: Babos Gábor, Bodor Boldizsár (a 82. perctől Vadócz Krisztián), Gyepes Gábor (a 74. perctől Fehér Csaba), Juhász Roland, Vanczák Vilmos, Dárdai Pál (a 75. perctől Tóth Balázs), Dzsudzsák Balázs (a 46. perctől Gera Zoltán), Hajnal Tamás, Halmosi Péter, Huszti Szabolcs (a 46. perctől Rudolf Gergely), Torghelle Sándor (a 78. perctől Priskin Tamás). Szövetségi kapitány: Erwin Koeman. Románia: Daniel Dumitru Coman, Christian Chivu (a 81. perctől Marius Marcel Constantin), Ovidiu Liviu Dănănae (a 39. perctől Vasile Maftעי), Mihai Mircea Neșu, Mirel Matei Rădoi (a 60. perctől Nicolae Dorin Goian), Iulian Cătălin Apostol, Tiberiu Ghioane, Ion Bogdan Mara (a 74. perctől Mihai Roman), Maximilian Nicu (a 60. perctől Paul Codrea), Ion Daniel Dănculescu (a 46. perctől Romeo Constantin Surdu), Ciprian Andrei Marica. Szövetségi kapitány: Răzvan Lucescu.

¹⁰² *Magyar Nemzet*, 2009. augusztus 14.

¹⁰³ Nyilasi Tibor a *FourFourTwo* labdarúgó magazin 2013. áprilisi számában, 25. p.

¹⁰⁴ Részlet a *Nemzeti Sport*nak az egykori többszörös román válogatott Selymes Tiborral készített interjújából.

¹⁰⁵ <http://www.nemzetisport.hu/magyar_valogatott/romania-felfuggesztettek-a-zaszlogetesre-kiszabott-buntetest-2228581> (letöltve: 2013. 03. 28.).